

Johannes Bye
Storborg
Levanger

Løssalgsspris 25 øre
Nr. 4 — 3. årg.
Mandag 4. april 1949

Tyskerne etterlot seg krigsmateriell og utstyr TIL EN ARMÈ PÅ EN HALV MILLION MANN

Stort og smått hypermoderne skyts
strittet ut av granitten til alle kanter

Ble alt dette ødelagt for å fjerne Norges siste
sjangse til å eksistere som selvstendig stat?

Av Alexander Lange

Oberst Arthur Hauge skrev en under den nåværende
«pressefrihet» utrolig avslørende artikkel i Adresseavisen for
8. februar i år om de såkalte militærpolitiske motiver (og fødselsveer?) i anledning «Adanterhavspakten», som det åpenbart
haster så sterkt for Norge å komme med på.

Denne Norges oppgivelse av nøytralitetslinjen begrunnes bl.
a. med henvisning til 9. april. Dette virker ikke overbevisende
da jo Norge ikke dengang viste vilje til med våpenmakt å hevde
sin av 3. september 1939 proklamerte «fullkomne nøytralitet»
mot en hvilken som helst nøytralitetskrenker, hvilket en
nyttig og nødvendig til, hvis den nøytralitet skal være
respektert.

SELVSTENDIGE STATER, hvor uavhengighet og korrekt
forhold til ALLE stater er blitt
tradisjon, organiserer på fagnu-
tar basis sitt lands forsvar i tide.
Men i vasallstater er riktignok
forholdet anderledes. Der be-
stemmes den «nasjonale hold-

ning» av den for tiden toneangiv-
ende stormakt.

ÆREDE LESER, HOLD DEM
FAST: Norges «holdning» i dag,
og våre i tyske konsentrasjons-
leire så medtatte politikeres
reise- og konferanseliv — bestem-
(Forts. side 7.)

HEVNENS ÅND.

Av Erling Bjørnson

I dette godvær under vårsolens
kraft og bud om arbeide og gle-
de, nytte og skjønnhetsutfoldel-
se, trues jeg med lukkede døre
bak fengslets gitter.

Det minner meg om en sol-
blank vårdag jeg seilte oppover
den vidunderlige Oslofjord, som
et ledd i den store familie. Det
var i året 1884, 16 år gammel var
jeg. Lenge hadde vi vært ute og
lengeselen mot Norge var stor.
Men dette overgikk alt. Fjorden
lå blank og spilte seg bortover,
over og strømmen i sin fineste
vårprekt, i duftende vårgult.
Omkring oss, «som fugleunger»,
en masse båter hilsende med
flagg og rop mot den store hjem-
vendte, som skipet førte. Han
skulle hjem og anklages for ma-
jestetsforbrytelse — den tids
landssvik. Politiet stod kanskje
på bryggen for å sette ham inn?
Det var et presseorgans opskure

hånd, som også den gang ledet
politiets gjerninger og anviset
synderen! Folkets syn og retts-
følelse betydde mindre! I dag e-
det Skavland-klikken i Dag-
bladet — som anviser politie-
objektet, den gang var det der
langt betydeligere ånd, men min-
dre drevne i sjikane og ondskap -
Friele-koblet i Morgenbla-
det — som førte an. Men da bå-
ten nådde Oslo — gudbevar!
meg for en mottakelse! Det var
en hyldest til far, til befrieren
— og et innesvar til forfølgel-
sen!

Jeg kom til å tenke på denne
begivenhet her jeg sitter og får
en masse brev som protest mot
forfølgelsen og som en inderlig
takk for det jeg forleden skrev
i «8. MAI», hvor jeg i sterke ord
tilbakeviser den tanke at vi i N.
S. skal nådigst og i ydmykhet fi-
vende tilbake til samfunnet
Hvilket samfunn, spør jeg. Ti
det som i dag leder og forfølge
med fengsling, tar liv og livsbe-
tingelsene bort for oss anderle-
des tenkende — Aldri! Det e-
mitt svar! Alle de som skrive
ber meg inderlig å fortsette. D-
følger mine ord som en befiels-
for sine egne tanker og som e-
håp og solglimt mot rettferdig-
het og vekk fra hat og forfølgel-
(Forts. 2. side)

Sjømenn som har vært medlemmer av NS får ikke hyretillatelse

Ulovlig og egenmektig opptreden av tilsynsnemnda ved Kr.sunds Sjømannskontor
Liknende nektelser har funnet sted også andre steder i landet

For mange av de såkalte
«landssvikere» begynner den
hardeste straff etter at de er
kommet ut fra makttavernes
politiske konsentrasjonsleire.

Da er det kampen om et heder-
lig arbeide begynner. Et arbeide
som kan sette en i stand til å liv-
berge seg og sin familie.

Jeg trodde jeg skulle få lov
til å gå tilbake til mitt gamle
yrke. Og i den tro levde jeg til
jeg fikk dette svar på min søk-
nad om hyretillatelse, sier en
hederlig og ansvarsbevisst sjø-
mann til oss, noen dager etter
at han er kommet hjem etter å
ha sonet en i høyeste grad arbei-
derpartibetont dom.

Med hans samtykke offentlig
gjør vi brevet:

Herr N. N.

Idet en refererer til Deres søknad
av 2. mars d. å. om tillatelse til å
søke hyre i den norske handels-
flåte, kan en meddele følgende:

Tilsynsnemnda for Sjømannskon-
toret i Kristiansund N. som har hatt
Deres søknad til behandling etter
å ha blitt gjort kjent med Deres
forhold under okkupasjonen, fattet
følgende vedtak:

Søknaden om forhyringstillatelse
avslåes.

S. Bonsak (sign.)
bestyrer.

Tilsynsnemnda for Sjømanns-

kontoret i Kristiansund består
av følgende herrer:

Sjømannsskolebestyrer Paulus
Loe, inspektør, kaptein Øvre og
elektriker Alf Jordal.

Nemndas vedtak er i høyeste
grad oppsiktsvekkende, og vi til-
later oss å gjøre de mere ansvar-
lige og kanskje mindre hats-
innstilte myndigheter oppmerk-
som på denne avgjørelse.

Såvidt vi kan forstå, har nemn-
da tatt et vedtak som ikke har
medhold i noen norsk lov eller
forordning. Vi går derfor ut fra
at vedtaket blir kjent ulovlig, og
at det selvbestaltede «dommer-
tribunale» ved Kristiansund
Sjømannskontor får ordre om å

slutte med sin partibetonte dom-
mervirksomhet.

Tilsynsnemnda for Kristian-
sund Sjømannskontor har ved
sitt vedtak ilagt en mann som
har sonet en dom — en tilleggs-
straff, som virker langt hårdere
enn de år han har sittet bak
piggtråden.

Etter hva vi erfarer, har lik-
nende nektelser funnet sted og-
så andre steder. Og vi finner der-
for grunn til at det fra ansvarlig
hold blir sagt fra, at den slags
ulovlige avgjørelser fra noen til-
feldig valgte — og særlig hats-
pregede individers side, ikke kan
fortsette.

A-pakten Grønland — Svalbard

DEN DANSKE UTEENRIKS-MINISTER Rasmussen er kommet tilbake fra Washington. Og i det danske folketing har han i disse dager spilt den samme rolle som vår egen Lange for en tid siden spilte i det norske storting. Og resultatet er blitt det samme. Danmark går med i A-pakten. Ringen er snart sluttet.

Etter uttalelser Rasmussen er kommet med om sitt arbeid i Washington, skapte spørsmålet om Grønlands stilling noen vanskeligheter. Som kjent har Amerika hatt baser der i over 8 år, og Danmark har helt siden krigens slutt arbeidet meget for å få amerikanerne bort, men disse har ikke flyttet seg en tomme.

NÅ HAR MAN IMIDLERTID ifølge utenriksminister Rasmussen funnet den formel som har løst spørsmålet. Grønland skal nemlig stilles til A-paktrådets disposisjon, med den begrunnelse at Grønland utgjør et område som i tilfelle krig skal forsvares.

Med hensyn til dansk hjemlig jord, fikk Rasmussen de samme forsikringene som Lange, at ingen fremmed makt i fredstid skal kunne kreve baser. Noe annerledes stiller det seg med Grønland — som allerede i fredstid skal betraktes som et felles forbundsområde.

HVIS DETTE SKAL SKAPE et prejudikat også for andre A-pakt-underskriveres landområder utenfor de hjemlige grenser, er det grunn til alvorlig bekymring. Etter dette kan vi være forberedt på å få krav om å stille baser til forføyning på Svalbard, som ikke direkte kan regnes som del av det norske moderland.

SELVSAGT HAR AMERIKA gitt forsikringer om at det ikke vil kreve baser på skandinaviske staters territorieområde i fredstid, men dette løfte fra Amerikas side forhindrer på ingen måte at A-pakt-rådet kan stille kravet. Avgjørelsen med hensyn til Grønland vil også komme til å gjelde for Svalbard.

I sannhet, - A-pakten åpner visse perspektiver — selv i fredstid.

Det er ikke bare Amerika som søker å sikre seg strategisk viktige baser. Vi må ikke lukke øynene for at det også finnes en annen spekulant.

Vi ser med spenning og en ikke ringe bekymring de kommende måneder møte.

«8. MAI»

Ekspedisjonen har i disse dager sendt ut regninger på kontingent fram til 1. juli.

De som måtte ha bemerkninger å gjøre til beløpets størrelse, må vennligst gjøre dette på anvisningen ved innsendelsen.

Vi vet at enkelte er plukket så mange av myndighetene at de ikke kan betale bladpengene. Disse må vennligst sende oss et par ord om dette.

Revisjon av rettsoppgjøret på bred basis

Hensynet til fedrelandet og den kamp vi snart kan bli nødt til å føre krever dette

Major Langeland synger ut for studentene

Major O. H. Langeland holdt lørdag 5. mars et foredrag i Trondheim Studentersamfunn med tittelen «Likhet for loven». Foredraget artet seg som en grundig gjennomgåelse av rettsoppgjøret, i overensstemmelse med de linjer majoren har fulgt i sin meget omtalte bok «Dømmer ikke», og det bød på til dels skarpe utfall bl.a. mot advokat Sven Arntsen.

MAJOREN KONKLUDERTE med å si: Det er nødvendig at vi vedblir å diskutere forholdene og diskutere dem enda sterkere enn før. En rekke av feilene blir mer og mer iøynefallende for hver dag som går. Til å begynne med ble folk dømt meget strengt for de og de handlinger. De som var dømt i den første tid har sønt sine strenge dommer fullt ut. I den senere tid er dommene for de samme handlinger blitt dømt, la oss si bare halvt så strengt. Og nå har vi fått bestemmelsen om at de som er idømt de milde straffer skal få soningstiden nedsatt til det halve. Det var dette med likhet for loven. I en rekke tilfelle ser man at der hvor det for to-tre år siden ble avsagt fellede dommer, blir der nå frikjent. I denne forbindelse er forholdet med en del av de lærere som ikke protesterte mot Lærersambandet karakteristisk. Mange av disse ble i de par første år etter frigjøringen fradømt sine stillinger. I løpet av de siste måneder har man sett en rekke slike for retten, hvor det har vært avsagt full frifinnelse.

DET ER STADIG LIKHET FOR LOVEN. Overfor oss som vil ha klarhet i forholdet og som vil ha sannheten fram, hevder myndighetene rett som det er at det bør være ro om rettsoppgjøret. Når den ene eller den annen av påtalemyndighetenes representanter ber om ro omkring rettsopp-

gjøret så husker jeg stadig på distriktslegen som skulle behandle en hånd med et sterkt infisert sår. Vi må se å få ro over dette, sa han, og så klinte han et stort tykt tett plaster over hele betennelsen. Roen ble imidlertid ikke varig. Mannen mistet hånden. Betydelige verdier kan også gå tapt for oss om vi nå skaper for mye ro over den byll som rettsoppgjøret representerer.

RETTSOPPGJØRETS ENESTE LEGALE formål er å fastslå troskapsplikten overfor vårt samfunn i kritiske tider. Hevn er en luksus som vi i hvert fall nå ikke har råd til. Rettsoppgjøret skulle samle vårt folk om troskap og tillit til samfunnet. Det har det ikke gjort. Det har medført at hundretusener av medlemmer av det norske samfunn i dag ser på samfunnet med den største mistillit. Dette er ikke noe gunstig utgangspunkt for den kamp for vår tilværelse som vi nåsammest kan bli nødt til å oppta. Det er to alvorlige faktorer i dag som truer med å splitte oss, i den kamp som sannsynligvis forestår. De som mere eller mindre er blitt rammet av rettsoppgjøret står i dag helt tvillende og passive og motvillige overfor samfunnet, selv om de ikke direkte aktet å være landssvikere. Det er hundre tusener av disse som rettsoppgjøret har gjort passive overfor vårt samfunn. Samtidig har vi et politisk parti som inntar en slik holdning at vi ikke vet om det vil falle oss i ryggen når vi skal kjempe. Jeg mener vi bør sette alle prestisjehensyn og alle smålige personlige hensyn til side når det gjelder å styrke oss til kampen.

AV HENSYN TIL FEDRELANDET og den kamp vi nå snart kan bli nødt til å føre, bør vi ta opp rettsoppgjøret til revisjon på bred basis. Vi bør gjøre alt som er mulig for å samle så stor del av vårt folk som mulig til lojal kamp for fedrelandet når det blir krevet. Vi synger så ofte: Også vi når det blir krevet, og så stoler vi på at det ikke blir krevet på lenge. La oss for en gangs skyld gå ut fra at det er nå det blir krevet.

DET VAR EN LANG DISKUSJON etter foredraget, og bare to av de frammøtte jurister våget å ta ordet. Selv de var på vikende front og ble ubarmhjertig sablet ned av major Langeland.

Studentene var helt og fullt med, og selv om det ikke ble vedtatt noen uttalelse av møtet var stillingen klar: Nå må det bli slutt på vrøvlet, nå gjelder det å samle folket.

En av de argeste aktører i rettsoppgjøret — en jurist som er kjent for sin surhet — demonstrerte til å begynne med, idet han fikk foredragsholderen med sin teaterkikkert. Men omsider fant han det tilrådelig å etikke

Hevnens ånd —

Forta. fra side 1.

se. Vi ser ikke massene i dag som hin vårdag far kom hjem, men vi føler folkeånden komme oss i møte i stigende grad. Og min hensikt med mine artikler er ikke minst å bringe en liten solstråle inn til de bak gitteret og alle de forfulgte ulykkelige utenfor. Jeg har selv i måneder sittet forpint bak låset, så jeg vet hva et kjært bud utenfra betyr. Men mine artikler skal også være et vitnesbyrd fra i dag til de, som engang skal dømme objektivt. Makthaverne av i dag har jeg intet håp om å kunne nå. De er så selvopptatt i egne drømme og valghap, at de har ingen tid for de urettferdige domte som det også skal en annen kultur til selverkjennelse, enn den som besjeler den norske politiker i dag!

Jeg har, som følge av pressen alt fått bud fra dagens makthavere — tidens system. Først fra det overnevnte skumle blad til politiet: sett ham inn, korsfest! Derest i et besøk ifra bygdens lensmann med førspørsel fra politimesteren om jeg vil fortsette mine skrivelier. Vær sikker, var mitt svar. Ingen makt uten den brutale skal stanse min penn. Og tro heller ikke at jeg rolig og frivillig setter meg inn i politibilen, her skal bli kamp for å rive meg vekk ifra Aulestad og mitt arbeide i gårdens hage. — Meg kan de mishandle, versgod. Jo verre, jo bedre for vår kamp! Men en friere mann i sinn, i samvittighet har aldri politiets sterke hånd arrestert, vær sikker på det! Og oppnår jeg lite igjenom det skrevne ord, så tror jeg nok at min skjulte tilværelse bak fengslets mure vil utrette det tilskuede. Slavelivet vil iallefall aldri knekke mitt sinn, mitt vesen — min arv — men mulig min helbred.

Over inngangen til de greske templer stod i oldtidens høyeste kulturtid: K j e n n d e g s e l v — et bud til rettferdighet, til human livsgjerning og tenking.

Erling Bjørnson.

«På ridestellet skal storfolk kjennes»

Utenrikskomiteen har den 7. februar avgitt innstilling til Stortinget om forhøyelse av bevilgningen til utenriksrepresentasjonen. De samlede utgifter på denne post blir kr. 14.167.300,—. Budsjettposten for Norges deltakelse i internasjonale organisasjoner foreslås forhøyet til kr. 6.673.200,—.

Dette budsjett stiger proporsjonalt med det forlorne skrytet om norske statsmenns tapre innsats i 1940—45.

kikkerten i kassen, og han vandret taus ut, da møtet var slutt. Kanskje også han fikk noe å tenke på i de sene nattetimer.

Rektor Hans Lødrup:

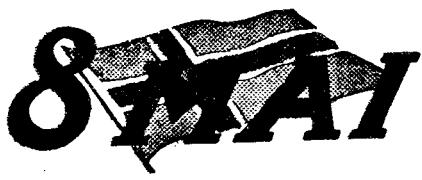
«Læreraksjonens sanne bakgrunn»

Et tidsbilde

Boken er en sensas onell dokumentasjon om begivenheter før og under læreraksjonen i 1942. Viser hvordan en truende unntagelsestilstand i landet ble avverget. At den pågående straffeforfølgning mot en del av lærerstanden hviler på ubalansert grunnlag. Et historisk kildekrift av den største verdi for alle som vil vite sannheten.

Pris kr. 4.—

Nordnorskpostens trykkeri, Krasund N.

Redaktør og utgiver
NILS VEKDAL

Telefon 1330

Kristiansund N. Box 41

Bladet utkommer 2 ganger i uka.

Abonnementspris
kr. 3,00 pr. kvartal.

Forplikter Haagreglene?

Hvis det for alvor skulle oppstå framtidige kamper om landsvikoppgjøret, antar jeg at kampene vesentlig kommer til å angå spørsmålet om våre domstoler med tilstrekkelig klarhet og rettferdighet har avregnet Haag-reglene.

(H. H. i Adresseavisen 2/12-47).

Under det forsmædelige rettsoppgjør som har pågått i nesten 4 år og som ikke synes å ha noen ende, har det vært nytteløst å henvise til Haag-reglene. Enten det nå skyldes direktiver fra dem som satte Ragnarok i gang eller det skyldes dommernes sviktende kunnskaper om internasjonal rett, skal være usagt.

Det er imidlertid en kjennsgjerning at ingen vil høre snakk om denslags overenskomster og deres forpliktende virkninger. Og dog står det ugjendrivelig fast, at Norges ratifikasjonsdokument vedrørende Haag-reglene om landkriens lover og sedvaner m. v. ble underskrevet av Norge 18. oktober 1907 i Haag, depotert samme sted 19. september 1910, og trådte i kraft for vårt lands vedkommende 18. november samme år. I og med dette har Norge sammen med størstedelen av verden forøvrig gått med på visse fastsatte lovregler gjeldende for okkupert område.

For å benytte en anerkjent folkerettslærd, professor Frede Castberg, ved siden av den ovenfor siterte forfatter, som også er sakkyndig i folkerett, skal vi gjengi noen avsnitt fra hans bok «Folkerett»:

«Haag-reglementet har en rekke bestemmelser om okkupantens forhold til befolkningen i det okkuperte område. Hovedsynspunktet er at det er etablert et midlertidig maktforhold som folkeretten anerkjenner. Okkupanten skal (art. 42) ta enhver forholdsregel som beror på ham forsåvidt mulig — å gjenopprette og sikre den offentlige orden og det offentlige liv. Herunder skal okkupanten respektere de lover som gjelder i landet medmindre det foreligger absolutte hindringer for dette.

Det kan avkreves befolkningen ting og tjenester, men bare til okkupasjonsmaktens behov.

De ytelser som avkreves befolkningen (rekvisisjoner) må stå i forhold til landets hjelpemidler. Og det skal ytes betaling så snart som mulig. —

Okkupasjonsmakten kan etablere

sine egne domstoler for å beskytte sine egne interesser.»

Dette skulle jo være tydelig tale, men de norske domstoler anno 1945—1949 tar intet hensyn til dette og heller ikke til alle de andre vidtrekkende forpliktelser som vårt land har vært med på. Det ser ut som om A-regjeringen og dens slavebundne rettergangsmenn har hugget halen av og benekter at den er deres. Ja, det later endog til, at vi kan vente oss mere av samme sorten. A-regjeringens justisminister uttaler, at en er gått i gang med å utarbeide viktige endringer i forrederilovgivningen og han regner opp en rekke av de handlinger som for framtiden — altså ikke som nå med tilbakevirkende kraft — vil bli regnet som landsforrederi. Han sier: «Det er meningen på denne måten å konkretisere landsforrederiet, d.v.s. få inn i selve lovteksten de viktigste former av forrederi som ble begått forrige gang og som vi kan tenke oss blir begått en annen gang.»

Dette kan være bra nok, slik at en «neste gang» ikke må gå til brudd på grunnlovens § 97 for å kunne hevne seg, dømme og skjule sine egne meriter. Men — og her er et vesentlig men, Norges ratifikasjonsdokument av 19. september 1910 ligger fremdeles i Fredspaladset i Haag, og vi har intet hørt om at det skal tilbakekalles.

At andre ikke har glemt det, framgår av den allierte domstols behandling av saken mot den tyske kommunistleder Max Reiman (se Aftenposten 19/1-49). Aktør uttalte:

«Vi ønsker ikke å dømme hardt, men vi vil understreke, hvis ikke alt skulle være klart, at militærregjeringens ordre skal følges.»

Etter dette må jo hele den tyske befolkning, som lojalt og i overensstemmelse med folkerettens regler følge militærregjeringens ordre, være «quislinger», og enhver vet vel hva det betyr i Norge i dag!

Vi er bange for at begrepsforvirringen, forakten for inngåtte forpliktelser og krenkelsen av grunnloven kan komme til å skape ennå større ulykker i framtiden enn de har gjort hittil, og derfor må det ropes et varsko. I en framtidig krig må vi være forberedt på en ny og langvarig okkupasjon, og under den vil alle komme til å spørre: Hva skal vi gjøre? Belært av bitter erfaring vet vi at i hvert fall en A-regjering vil stikke av med skip som ligger med dampen oppe og etterlate oss andre til okkupanten. Vi kan ikke alle dra på skogen, og det vil neppe bli noe nøytralt land å søke ly i, mens uværet raser. Skal vi så la oss slakte ned eller skal vi leve videre i ly av Haag-reglene? Det er et spørsmål som må besvares i dag og ikke utsettes inntil en landflyktig regjering muligens kan komme tilbake for å dømme levende og døde.

HUSK bladpengene!

Vis samhold.

Fra alle kanter av landet kommer det stadig ønsker om en mere regelmessig utgivelse av «8. Mai», og alle vil gjerne ha avisen hver uke.

Vi forstår dette ønske. Noen kvinner og menn har satt seg fore å løse denne oppgaven ved å innby til start av 8. Mai A/S.

Det avhenger nå av våre tuse-ner av venner i by og på land om planen skal lykkes. Aksjekapitalen må skaffes ved felles løft.

Aksjer kan tegnes hos innby-

derne eller ved henvendelse direkte til «8. Mai». Bestillingsseddel kan klippes fra avisen, utfylles og innsendes. Beløpet sendes straks eller senere etter ønske.

Vi ber flest mulig hjelpe oss med aksje-tegningen. Materialet sendes på anmodning.

Foreløpig kvittering vil bli gitt inntil aksjebrevene kan utstedes etter generalforsamlingen.

La oss ta fatt straks. Det gjelder våre felles interesser i nåtid og framtid.

O.r.sakførerer Gustav Høgtun stiller nærgående spørsmål til professor Andenæs

Hvorfor svarer ikke Andenæs?

I «Aftenposten» 25.2.49 stiller o.r.sakførerer Gustav Høgtun noen spørsmål i forbindelse med «rettsoppgjøret» til professor Andenæs.

Da spørsmålene har stor interesse for våre lesere, gjengir vi o.r.sakførerer Høgtuns artikkel i sin helhet.

Såvidt vi vet har professor Andenæs ennå ikke svart, og vi

tror han også kommer til å vente på seg, idet det snart er år siden redaktør Hoff, «Samliv», stilte professoren en del spørsmål av liknende art med som fremdeles er ubesvarte.

O.r.sakførerer Høgtun skriver:

Det ville være ønskelig i første rekke å få klariert om passivt medlem i NS under okkupasjonen er straffbar.

(Forts. side 2)

Tegningsinnbydelse.

Undertegnede innbyr herved til tegning av aksjer i et stiftende

Formålet er utgivelse av bladet «8. Mai» som ukeavis. Avisen skal være partipolitisk uavhengig og forøvrig arbeide etter de samme retningslinjer og under den samme ledelse som hittil Forretningskontor er i Kristiansund N.

Aksjekapitalen er satt til minst kr. 50,000.—, høyst 100,000.— kroner, fordelt på aksjer a kr. 50.—.

Tegningen foregår i tiden 20. mars — 20. mai 1949 på tegningslister utlagt av undertegnede innbydere. I tilfelle overtegning vil reduksjon finne sted etter innbydernes beste skjønn.

Av innbyderne har undertegnede overtatt:

Disponent Kristian Saltvedt, Haugesund, 10 aksjer

Redaktør Nils Vikdal, Kristiansund N. 30 —

Overlærer Maria Husa, Fedje pr. Bergen 2 —

Overlærer N. R. Fløttre, Box 3219, Oslo 2 —

Konstituerende generalforsamling innkalles ved minst 14 dages frist ved kunngjøring i «8. Mai».

Kristiansund N. 20. mars 1949.

Redaktør Nils Vikdal, Kristiansund N.

Disponent Kristian Saltvedt, Haugesund

Overlærer Maria Husa, Fedje pr. Bergen

Læge Odd Pedersen, Heimdal pr. Trondheim

Overlærer N. R. Fløttre, Box 3219, Oslo.

Til «8. Mai», Box 41, Kristiansund N.

Undertegnede ønsker å overta aksjer a kr. 50.— i

8. Mai A/S

Aksjebeløpet innbetales i sin helhet ved tegningen.

..... den 1949

.....
(Navn og adresse)

Med saks gjennom dagspressen

MINORITETENE

har fått varme ta smeten utenlands, selv om den aktive innsats er så som så. Her hos oss tales der også bevingede ord om minoritetene — utenlands, men få eller nesten ingen tenker på de tusener av tidligere NS-folk og deres pårørende, som teller hundretusen, som i dag utgjør en problemfylt minoritet her i landet.

Men så spiller vi øynene opp. I Dagbladet 1. mars 1949 skriver Jon Dørbo en kronikk, som begynner således:

«Fra tid til annen behandler tidskrifter og dagspressen forskjellige lands minoritetsproblemer. Artikler og kronikker fyller oss med sympati for de undertrykte og avsky for dem som undertrykker. Enhver form for urettferdighet mot en minoritet fortoner seg for oss utmerket nordmenn som så opplagt og selvfølgelig umoralsk, at det forbausende oss at det kan forekomme i land som ellers skitter med høy demokratisk standard».

Endelig litt forståelse, selv i Dagbladet, tenkte vi. Men akk — da vi leste videre, så vi snart at det ikke gjaldt NS-folkene, men den samiske minoritet på ca. 20.000 sjeler. Det er sant at behandlingen av saken er en skamplett på den såkalte norske kultur, men hva er så behandlingen av den tredje gangen så store minoritet av tidligere NS-folk og deres pårørende?

DELTTE MENINGER

Det er en kjent sak at mange svenske jurister reagerer skarpt overfor det norske rettsoppgjør og våre straffepoliser.

Et bevis herfor fikk vi i Oslo Studentersamfundets møte 5. mars, hvor straffeprofessor Andenæs, hovrettspresident Schlyter fra Stockholm og overlege Leikvåg innledet til diskusjonen over emnet: «Hvorfor straffer vi?»

Fra diskusjonen gjengir vi etpar replikker etter «Aftenpostens» ref. 1. mars.

Professor Andenæs, som er A-regjeringens ivrigste forsvarer i det politiske rettsoppgjør, uttalte:

«Betingelsen for at et moderne samfunn skal bli opprettholdt, er en effektiv straffelov og et kraftig politi.»

Til dette svarte den svenske gjest, hovretsprest Schlyter, bl. a.:

«— skulle De ikke, herr professor Andenæs, kunne finne på et litt mere treffende navn på Deres vitenskap enn akkurat strafferett?»

I et kort glimt gir dette et bilde av politistaten Norge og dens menn. Det stemmer jo med hva Göteborgsavisene skrev om boddellandet Norge.

NORSK TELEGRAMBYRA

har en viss forkjærlighet for å kolportere meddelelser som kan bidra til å diskreditere NS-folk og deres pårørende. I gamle dager het det så ofte om en eller annen som var falt i politiets klør: Han er jøde! Nå heter det: Han er nazist! Og dermed er allting sagt. Slik var det også da fanatikeren i Adresseavisen nr. 37 1948, etter nå avdøde Cato Sverdrups ryktetmakeri i Stortinget om tyveskytingen av rein i Finnmark, laget en 2-spaltet slappetittel: «Nazister og andre driver slappjakt med våpen etter «tyskerner». Noen dager etter ble det ondssinnene

sladder slått ned, men da kom der bare en stakkars bortgjemt notis om dementiet.

Men tilbake til NTB. Dets København-korrespondent telegraferer den 10. mars 1949:

«På kong Frederiks fødselsdag i morgen vil 48 kriminelle og 36 politiske fanger bli benådet. Mellom 3—400 personer med straffer på opp til 10 år, vil antagelig bli løslatt på den danske grunnlovs 100-årsdag.

En rekke pårørende til dødsdømte og henrettede politiske fanger har sendt et åpent brev til kongen, regjeringen og Riksdagen med henstilling om at eksekveringene stanses.»

Dette var Danmark. Her i landet er slike jubiler gått uten noen aksjon til fordel for NS-folkene og deres pårørende. Og her nytter heller ikke noen protest mot de blodige eksekusjoner. Tenk bare på tragedien, da professor Skancke ble skutt av de betalte bodier på Akershus! Men så er det da også A-partiet som regjerer her i landet, og det har vel ikke glemt sin fortid, hvor kongelig de enn er blitt. Glem ikke dette!

RETTSSTATEN UNGARN—NORGE

I «Aftenposten» for 7. mars skriver journalist Jorunn Johansen i en korrespondanse fra Ungarn:

«Rettsstaten Ungarn opphørte å eksistere da domstolene opphørte å være upartiske og uavhengige. De nye folkedomstoler står i politiets tjeneste og ungarene får hver dag erfare sannheten i det gamle ord om at folket er fritt så lenge retten er fri, ikke en time lenger.»

Hvis vi ombytter ordene: Rettsstaten Ungarn og ungarene med Rettsstaten Norge og nordmennene, er situasjonen klar for mannen i gata, som ellers har nok med å bekjempe A-regjeringens trykkende kripepolitikk og som ikke offer rettsoppgjørets hundretusen ofre så mange tanker.

D'herrer Arntzen og Solem har gitt direktivene, og de skjelvende dommerne, hvorav enkelte har sin egen fortid å verne, følger parolen og dømmer «hårdt og rettferdig». Tiltalte burde ha visst o.s.v., hva dommerne selv ikke visste.

Skal det snart ikke bli slutt på dette?

Har noen tenkt på dette?

Kommunistenes fører i Stortinget, Løvlien, ga 1. mars en erklæring om at de norske kommunister ville stå solidarisk med Sovjet «såvel i krig som i fred».

Og dermed er allting sagt. Hvor etter Stortinget fortsetter sine forhandlinger som om intet er skjedd. Vi lever jo i et fritt land!

Fritt ja! Men ikke for NS-folkene. De dømmes på løpende bånd, etter en forordning vedtatt i hemmelighet og i strid med grunnloven, av den landflyktige regjering i London. Og NS-folkene isoleres i tvangsarbeidsleirer, hvor de under nedverdige forhold bevoktes av A-regjeringens kommunistiske vaktmenn.

Alle kjenner NS-folkenes stilling til Sovjet, som forsvarlig sammen med Trygve Lie skrev under aksjonen mot NS-folkene 18. mai 1944. En overens-

Slutt med «rettsoppgjøret» i Frankrike

Skarp adskillelse mellom utøvende og dømmende myndighet

Den danske journalist Andreas Vinding skriver i en Pariskorrespondanse til «Politiken»:

André Marie-skandalen har ført til at særrettene og unntagelseslovene som trådte i kraft etter befrielsen, er blitt opphevet, og den nye justisminister Robert Lecourt lover i løpet av tre måneder å tilvilde alle affærer om samarbeid under besettelsen. Samtidig reises kravet om alminnelig amnesti for mindre krigsforbrytelser. Unntatt fra amnesti er selvfølgelig spioner, angivere og tyskernes direkte håndlangere ved fengsling og tortur. Et amnesti for de små forbrytere som også omfatter minearbeidere som har fått harde straffer for sabotasje under kullstreiken, vil bli hilst med befrielse. Det kunne ikke gå lenger. Folkets rettsbevissthet ble krenket ved bestandig å se de små straffet, mens de store gikk fri.

Juristene har lenge ønsket å komme tilbake til normale forhold og en skarp atskillelse som før mellom den

utøvende og dømmende myndighet.

Når særrettene i sin tid ble opprettet, var det for å fremme utrenskingen. Ikke for at justisdepartementet administrativt skulle henlegge sakene under et eller annet svakt motiv.

Det kan kanskje bli vanskelig for den nye justisministeren å holde sitt løfte om å tilvilde utrenskingen i løpet av tre måneder. Etter befrielsen kom 130 000 saker til undersøkelse, derav 23 000 i Paris. Ennå har retten i Seine-departementet 90 politiske saker til undersøkelse og 130 som nesten er ferdige, foruten 300 andre saker. Dessom man til det føyer til 150 affærer som behandles i rettene i Colmar, Lyon og Toulouse blir det 700 dommer som skal avsies innen utgangen av mai. Så hurtig pleier fra Justitia ikke å arbeide.

Hva sier juristene i Norge? Har de ikke lenge nok latt seg slavebinde av d'herrer Solem, Arntzen og Gundersen, selv om jodaspengene har vært lokkende og ganske rikelige?

Da syndebukkene måtte finnes Og tingene fikk for store dimensjoner

I det friske politiske tidskrift «Von og Vilje», som utgis av Norges Unge Venstre, bringer Gunnar Garbo en omtale av Leopold Schwarzschild's bok om Karl Marx, som bærer titelen «Den røde preisser». Forfatteren skildrer Marx som voldsom og krankevorren, som i virkeligheten stod avgjort fiendtlig overfor den humanistiske verden. Gunnar Garbo skriver:

«Schwarzschild kan anføre mange sterke eksempler til støtte for påstanden sin. Men til Marx' unnskyldning må det sies at han levde størsteparten av sitt liv i en enmigrasjonstilværelse, der det alltid vil utvikle seg en smålig og vanskelig mentalitet. Flyktningene gnis opp mot hverandre i et fremmed miljø, friksjonene blir mange, intrigene har lett for å blomstre, og tingene får regelmessig for store dimensjoner. Vi kjenner nøyaktig det samme fra de norske flyktningegruppene i Storbritannia og Sverige under den siste krigen.»

Her står vi foran et interessant fenomen, som ellers for det meste har unndratt seg omtale. Og på denne bakgrunn må vi se de rettsstridige landssvikanordninger, som så dagens lys i London, hvor intrigene blomstret og tingene fikk for store dimensjoner.

komst som ingen vil snakke om i dag, men som vi har den autentiske ordlyd til, om noen skulle være i tvil. Og hender det noe, vil nok de kommunistiske vaktmenn vite hva de har å gjøre. Men vet A-regjeringens justisminister det? Eller er han så forbløffet i sitt hat, at han bare lar det skure og relser sin veg til F.N.s generalforsamling — den som så sent som 10. desember 1948 vedtok erklæringen om menneskerettighetene?

De mer eller mindre rettslærde, som stakk av fra landet i en tid, da det mer enn noensinne gjaldt å føre en aktiv kamp for retten, ble mer eller mindre psykopater, og tingene fikk dermed for store dimensjoner. De ropte på hevn for en urett, som de selv ble spert for, og de måtte finne syndebukker. Slik ble det til at NS-folkene, små som store ble rammet. Men det gjør ikke landssvikanordningene mer rettferdige, og disse momenter tas med, når den store revisjon skal begynne for alvor.

Hva skal en tru?

FRA MIN BYGD vil jeg fortelle følgende fakta: Under krigen og okkupasjonen ble ikke et eneste menneske fratatt sin stilling og sitt arbeid — sitt levetred. De styrende i bygda søkte etter evne å holde det hele gående som før og etter beste evne. — Under krigen ble heller ikke et eneste menneske kastet i fengsel — praktisk talt. Bygdens styrende ville sikkert etter evne søkt å avverge denslag. Men i bygda var det heller ingen heimefront som skulle vise seg og skape vanskeligheter for befolkningen. Da «freden» kom ble flukksens et dusin bra og skikkelige folk kastet i fengsel, hånet og usett behandlet, og poståpner, bankkasserer, lensmann, distriktsveterinær, lærer, løytnant osv. ble fratatt sine stillinger. Og prestene preket verste hadenskap.

Hva skal en tru? Ja jeg spør: HVA SKAL EN TRU?

Pedrelandsveien.

Averter

LITT LIVSHISTORIE OG MERE

Artikkel II.

I MIN FORRIGE ARTIKKEL

nevnte jeg at det var sannelig ingen atråverdighet å bli opptatt i samfunnet slik som det i dag ter seg — med forfølgelse, fengsling, dødsstraff, økonomisk plyndring, fratatte stillinger osv, osv. Og alt dette fordi vi i kjærlighet til vårt land trodde å gaven dette ved å gå inn i NS, og så overta stillinger og arbeide, som ellers okkupasjonsmakten ville ha tatt. Vi var så enfoldige, at vi trodde en slik nasjonal gjerning var tillatt i et «demokratisk fritt Norge». Men slik kan en altså feilaktig bedømme situasjonen.

I denne artikkel vil jeg særlig skrive litt om vennene og litt om mine nære pårørende under kampens år og den kalde etterkrig.

Et gammelt ord sier: «I nødens stund lærer man sine venner å kjenne». Og sannelig, aldri har vel denne vennskapens prøvelse gjennomlevet et sørgeligere kapittel i Nordens historie enn i disse siste 8 år.

Jeg vil her fortelle litt om mine egne erfaringer, men jeg vil innskylte den bemerkning, at de er sikkert ikke verre enn mange andres.

Når jeg kommer inn på dette er det særlig for ettertidens skyld, slik at de som engang skal dømme objektivt dagens kummer, ikke alene skal finne sine kilder i offentlige dokumenter om «tiltalte», «straff» og «forfølgelse», men også få et glimt inn bak teppet i hjemmet.

JEG BLE «DØMT» FOR «LANDSSVIK» av den særlig oppnevnte domstol — «lagmanns rett», kalt, og som er en tro kopi av Risnæss' forhatte rettergangsordning fra okkupasjonstiden. Et helt ukjent vesen for «demokratisk rettferdighet» i Norge. Jeg ble dømt til 10 år og tap av alle rettigheter, samt en bot på kr. 16 000, som var Erstatningsdirektoratets takst av vårt innbo. Noen annen formue eide vi ikke. Jeg husker ennå godt at «lagmannen» spurte meg direkte under forhandlingene, om jeg anerkjente min formue, hvilket jeg besvarte bekræftende.

I NAVNET var det kanskje mitt, men det var hun der hjemme som hadde bragt det hele til gården — fra sitt danske hjem, og det som var kjøpt var også kjøpt med hennes midler. Men nå skulle også hennes del følge med! Vi eide ingen annen formue, vi levde på kåret med ingen annen pengeinntekt enn min hustrus livrente. For et års tid siden døde min elskede hustru fra meg. Forfølgelsen av meg på hjemegn, to ganger «satt inn» og senere hver dag å leve i angst om at en ny bil skulle svinge inn på tunet for atter å ta meg til «soning». Kravet om at «erstatningen» skulle erlegges, truslene om auksjon av vårt innbo — alt dette ble henne for meget. Og nå ønsker jeg bare at nådens time også var kommet til meg.

DET MANGLER FREMDELLES meget på at «erstatningen»

Av ERLING BJØRNSON

er betalt, men det er da kommet ro over forholdet, ved at jeg måtte stille til rådighet det lille som faller på mitt lodd av fars forfatterskap. Ved hennes død — endte min misjon. Det skrev jeg også til politimesteren, men jeg sendte også en inderlig takk til herrene for at de lot meg være hjemme slik at jeg kunne gjøre hennes siste dager noe lettere. Og hvis de nå kommer er jeg beredt, og la bare «rettferdigheten» skje fylles! Det vil særlig gå utover haven, som også var hennes verk. Nå har det vært meg en heder og ære å holde den oppe til hennes minne!

DET VAR DEN 22. JANUAR 1946 at den «farlige forbryter» ble «dømt». Nå er han nokså gammel. Han var 80 år ifjor vår og ble møtt av bygdens folk med store gaver og ære. Bygdens bondefolk, ikke by-bønder som vi også har her som skolelærere, «kondisjonerte» størrelser. Tilflyttere som ingeniører, leger og slike karer møtte naturligvis ikke! Og flaggene var heist rundt omkring — også på Aulestad, den gård jeg har odlet for min slekt. — Den gård jeg har arbeidet fram.

Også Museet deroppe, mitt barndomshjem, som nå styres av min datter heiste sitt flagg. Men det skulle de helst ikke ha gjort. Et odigst blad i Oslo fikk fatt på det, og slo stort opp, at en offentlig anstalt flagget for en «landsforræder»! At det var mitt gamle familiehjem, liggende fra den gård jeg hadde odlet, betød lite i denne forfølgelsens tid. Og konservatoren kunne unnskyldte forbrytelsen med at hun selv var fraværende. Ytterligere kommentar omkring denne nasjonale forseelse overlater jeg til den samme presse.

HVA ER SA LANDSSVIK?

DET ER DEN STØRSTE BRØDE, som kan gjøres av et menneske, og det ligger også i ordet. Å svike sitt land — sitt kjære Norge. Det er en brøde så stor, at den har intet med tilfedighet å gjøre. Intet med massesuggesjon å gjøre, men springer ut av et personlig jeg — heller ikke det som en tilfældighet, men som følge av den sletteste og mest degenererte natur, den mest beregnede og i lengere tid forberedte handling. Det er landssvik!

I Norge er i disse dager omlag 90 000 dømt for landsforræderi!

STAKKARS GAMLE, GODE hederlige Norge, som måtte vise den hele verden denne elendighet! Og dog er det vel få land som har hatt ferre landssvikere enn Norge, nettopp fordi landssvik er en personlig egenkap og umulig kan være noe annet. Og sjelden eller aldri når landssvik den jevne mann. Denne brøde tilhører overklassen, konger, fyrster og tildels militære, som selger hemme-

ligheter. Vår historie har få personer som kan gies dette niddingsmerke. Selv bisp Nicolas må gå fri. Men nå i dag har Norge 90 000! Vi fikk alle disse uhyggelige mennesker, den dag Londonregjeringen med landets kong i spissen — atter satte fot på norsk jord — etter flere års landflyktighet. På denne måte viste de sin takknemlighet, og på den måten kom de hjem for å bygge opp det nye Norge! Stakkars Norge!

Og så mine venner, mange — ikke alle, mine slektninger — ikke alle — sluttet seg til den kjede — i den dom, at jeg E. B. far og bror, venn og venns venn — er «landssviker»! Ja, ja!

Slik har de fått endret Norges hederlige ry utover verden. Slik har de forkvaklet vennskap og vennskapets plikter.

Jeg har følt det, og det har smertet meg langt mere enn den «dom» og alt det sludder som hendte nede på Hamar, hvor en spirevipp av en aktor i flere timer forsøkte å forusle meg og min livsgjerning, og hvor hans påstand i sin helhet ble tatt til følge.

JEG HØRTE OGSA SA LITE av alt som ble sagt, og jeg visste at denne camora stod ufølsom for forsvar eller «formildende omstendigheter». Det var embetsmannen i den sorte kappe som avgjorde det hele. Folkets dømmende menn, var plukket sikkert ut til sin lakeitjeneste. Jeg minnes i mitt sinn de ord Maria Stuart av Skotland sa da hun stod foran sine dommere i London: «Så mange dommere og ingen for meg!»

ET PINLIG INTERMEZZO under disse forhandlinger gav et telegram til retten fra en av min families store venner, professor Frances Bull, at det var en feiltagelse å tro at den anklagede hadde noen del i professor Frances Bull løslatelse. Men blant rettens papirer lå et egenhendig brev fra okkupasjonsmaktens første mann — Terboven, hvor han skriver, at på foranledning av min henvendelse ville Frances Bull bli frigitt. En tid senere sendte jeg professoren kopi av denne korrespondanse. Til denne dag har jeg intet svar fått. Hva skal man kunne vente av rettferdighet, når selv en etikker som Frances Bull neglisjerer de uskrevne lover: Ærens og pliktens.

Men det var flere jeg hadde hjulpet, og den takknemlighet som her ble vist meg var stor og varm og mænte til et annet syn enn hatets!

Det som gjør mest ondt, er at de jeg trodde stod på et høyt kulturnivå, og som skulle kjenne meg, kjenne mitt opphav, min oppdragelse, min livsgjerning som bonde, som politiker — kan dømme meg, kan forsømme og gå utenom vennskapets og kulturens uskrevne lover.

JEG HUSKER OGSA HVOR

DET GREP MEG at en kvinne som Sigrud Undset, som har gitt oss noen av de deiligste bøker vår litteratur har, nedlot seg til å lytte, og følge de sorte bølger av hat som herr Øksnevad lot skylle innover vårt land fra Londonradioen under okkupasjonen. Hennes æselspark til Knut Hamsun, den store geniale kollega — da han stod i kamp for sin heder, sin ære, sin formue mot hatets lovverk. Dette glemmes ikke så lett. Denne kristne kvinne, som ikke alene skulle få sine sjelelige bud fra liv og lære, men også — og da særlig skulle hente dem fra kirken og det kristne evangelium. Men det er nok slik, som jeg nylig leste i en bok om Lord Byron, at hatet har større fart enn kjærligheten! — En annen stor kollega av denne kristne kvinne har skrevet: — «Elsk din neste, du kristensjel, tred ham ikke med jernskohel, ligger han enn i støvet.»

NEVNE VILLE JEG OGSA DET INNTRYKK det gjorde på meg, da jeg for et par år siden leste en ny bok av en av mine beste og eldste, ja, intimeste venner, hvor han nevner alle sine kamerater, bare ikke den eldste — kanskje også den beste! Det var også bølgeskvalpet fra London som tok de siste rester av velanstendighetens lov. Så grundig hadde den skyllet over strand og land!

Var mitt navn blitt nevnt, var kanskje boken blitt konfiskert i «det frie Norge», iallfall et mindre salg!

MEN INTET HAR GREPET MEG STERKERE i denne kolde og følelsesløse tid, enn den dagen min førstefødte sønnesønn ble døpt og mitt navn ble tråkket ned med jernskodd hel. Her hvor dalens tradisjon hviler over en slik begivenhet. Hvor sønn etter far i uminnelige tider gir navn bortover gårdene. Det var som om mitt hele livsverk ramlet sammen. Jeg hadde arbeidet opp Aulestad til en av de beste gårder i dalen. Hvor hver en akerlapp som ble bruddt, hvert et hus som ble bygget ble gjort i tanken for slekten, i ære for den store døde — i kjærlighet og gavn for han som skulle overta. Og tydelig stod det for meg hvordan et folk kan ta skade på sin sjel og vennene kan svikte og bryte de uskrevne lover.

Det er det evige drypp som ut-huller stenen, og dryppene kom daglig fra London.

Edderdrypp!

Erling Bjørnson.

Også en forbryter!

Lørdag 12. mars stod følgende annonse i «Ringerikes Blad»:

«Jeg har nå sonet min straff fordi jeg har bygget meg hus til å bo i. Jeg takker herved for all sympati som er vist meg og min familie. En hjertelig takk til alle for de penger som jeg har fått til dekning av tapt arbeidstjeneste under mitt fengselsopphold.

Karl Walbækken,

Asa»

Et forlik og forspillet til det

Av lektor H. Frøystad

I fig. Skolebladet 10. april 1948 er det inngått forlik mellom skoleinspektør Thorsruds enke og barn og lærer Kåre Norum samt Norges Lærerlag i en sak som står for lagmannsrett — idet herr Norum har avgitt sådan erklæring:

«Etter å være kjent med de opplysninger som er framkommet under saken, er jeg klar over at skoleinspektør Thorsruds deltagelse i Tysklandsreisen i 1941 skjedde etter konferanse med og tilskynnelse av stortingsmann Carl Wright, som var leder for den stedlige mostandsbevegelse.

Under disse omstendigheter er det min oppfatning at skoleinspektør Thorsrud ikke kan klandres for sin deltagelse i Tysklandsreisen, selv om jeg mener at det hadde vært riktigst om han, før han reiste, hadde forelagt spørsmålet for lærerorganisasjonen. Det foreligger derfor ikke noe som etter min oppfatning bør være til skade for hans gode omdømme og ettermæle.»

Det er en trist historie som ligger bak dette forliket, en tragedie som har gjort et dypt inntrykk på dem som kjenner til den: Det går det ordet — og hans nærmeste hevder det som sant — at skoleinspektør Thorsrud i Porsgrunn tok sitt liv i august 1946 som følge av den ubeføyede og hensynsløse måten han fra ledende hold innen lærerorganisasjonen var blitt behandlet på — diskrediterende omtale i Skolebladet i febr.-mai 1946, særlig i forbindelse med Tysklandsreisen (J.fr. forliket.) Så eksklusjon av Norges Lærerlag og endelig utelukkelse fra å delta i et møte av nordiske skoleinspektører.

Etter Thorsruds triste bortgang saksøkte hans enke herr Norum for den framferda som var blitt hennes mann til del.

En velvillig byrett frifant herr Norum — fordi han skulle ha handlet i god tro — som det så snart heter. Fru Thorsrud anket til Lagmannsrett. Denne godtok anken. Men like før saken skulle opp der nå i april — gikk herr Norum til det nevnte forliket — sikkert i forutsetningen av at Lagmannsretten kunne komme til et annet resultat enn Byretten — at han så med en gang ville være ferdig som formann i Norges Lærerlag. Det bør han forresten også være, for ingen virkelig kvalifisert formann der ville ha handlet på den måten som herr Norum like over for herr Thorsrud. Det vil framgå av følgende segreiding hvis innhold kan konfronteres etter Skolebladet for 23. febr. — 23. mars — 6. mai 1946.

Skrivene om Thorsrud i Skolebladet begynte med et anonymt inserat der det blir nevnt at herr Thorsrud ble valgt til formann i Norges skoleinspektører og bestyrelsesforening (1 jan. 1946) og spør om det ikke var så at herr Thorsrud i 1941 deltok i en studiereise til Tyskland sammen

med framtrepende NS-skolefolk. En slik deltagelse ble jo sett på som forræderi, slutter inseratet. Skolebladet utstyrer dette med en hale, der det stadfæstes at herr Thorsrud deltok, og at det den gang ble sett på som svikt mot skolen.

A ta inn en slik epistel om en navngitt person, og det til og med om formannen i nevnte forening, uten å undersøke de nærmere omstendigheter ved hans deltagelse i Tysklandsreisen, så opprevet og følelsesbetont stemningen var — og til dels enda er — det vitner om en mangel på ansvar, en mangel som hørde lite med vervet som redaktør av Skolebladet og enda mindre med stillingen som formann i Norges Lærerlag. Situasjonen tilsa den største forsiktighet dersom ikke uopprettelig skade skulle bli gjort. Særlig måtte redaktører vise varsomhet. Skulle avisene ha publisert alt det de fikk av anonyme og ikke-anonyme innlegg som de mottok om navngitte personer, ville det blitt underlige tilstande.

Men herr Norum publiserer det nevnte anonyme inserat nær mest som et «gefundens Fresen» — publiserer dette sårende og krenkende inserat, krenkende fordi Thorsruds ikke på eget, men på ledende motstands menns initiativ var med på Tysklandsreisen.

I høve dette inseratet, sendte lærerlaget i Porsgrunn Skolebladet en protest. Det heter i den: bl. a.: «Det har vært regnet for simpel journalistikk å gi rom for anonyme angrep på navngitte personer slik som her er gjort. Thorsrud vil svare for seg sjøl, men vi lærere har rett til å forlange at de som vil påta seg å sørge for renslighet og vil være lærerstandens talsmann og samvittighet, lar være å bruke metoder som et hvert anstendig menneske anser for simple.»

Denne karakteristikken burde vel de fleste være enige i.

Denne ene fadæse av herr Norum — så ille den enn er — kunne en jo til nød ha sett gjennom fingrene med, om han straks hadde slått retrett, tatt inn herr Wrights erklæring da han fikk den og beklaget det misvisende inseratet og dermed glattet over og eliminert det diskrediterende inntrykket inseratet hadde gitt høve til. Da hadde herr Norum opptrådt som det sønnet seg i et slikt tilfelle, for en fadæse kan jo noen hver komme til å gjøre. Men det han nå presterer, for det finnes der neppe unnskyldende momenter. Hans sans for «fair play» synes å ha tatt ferie.

Da han omkring midten av mars 1946 fikk til offentliggjøre Wrights erklæring om de nærmere omstendigheter ved Thorsruds Tysklandsreise — og samtidig mottok protester fra lærerlaget i Porsgrunn — da henvender han seg til Thorsrud om å ta både protesten og Wrights erklæring tilbake, så han slapp

Ukens kronikk:

Det motige og selvstendige Norge

DA REGJERINGEN GERHARDSSEN gjennomførte «folkeflertallets» vilje og sendte sitt budskap ut til all verden — at nå hadde Lange—Gerhardsen funnet veien frem til fred og sikkerhet, jublet de store gutta. Vi stod allerede foran den åpne port til det tusenårige rike. Ja, slik måtte en forstå jubelen og forsikringene i den norske dagspresen fra den mest blide høyre til Trammøls «Arbeiderblad».

I AMERIKA BLE HAN OLA NORDMANN hengt ut til offentlig beskuesse: Her er gutten, som vet hva han vil!

Ambassader Morgenstjerne opptrådte. Han talte bevegde ord — og lot seg hylle av journalister i verdens format. De reiste seg opp og stod! A, for en ære!

REGIEN VAR I ORDEN, og propagandaapparatet fungerte tilfredstillende. Det fine engelske blad «Economist» var generøs i sin velvilje. Norge fortjente sannelig å bli tildelt den store ære å bli involtert som medlem av denne fornemme «nordatlantiske klubb». Intet annet land hadde vist så stor «selvstendighet og motig innstilling».

SIDEN DET FØRSTE JUBELERØL ble skreket ut fra tannpastasjulets land, har verdens våkne øyne vært rettet mot Norge. Men den stille tankesomme mann — han som sikkert kommer til å få ordren om å kjempe og atter kjempe, om å arbeide og forsake, er nok ikke så tilfreds som herrene Lange—Gerhardsen.

ETTER ALT DET SOM HAR funnet sted etter 8. mai 1945, er ikke det norske folk innstilt på å være med på å skape en ny falsk legende om «norsk mot og selvstendighet». Det norske folk har hatt for meget føling med den kalde guls fra isbakken.

DET ORDGYTERI som for en tid siden fant sted i Stortinget, vitnet på ingen måte om mot og selvstendighet. Det var den forhuttede og velkjente husmanns ånd som fikk anledning til å lufte seg.

DELTOK REGJERINGEN GERHARDSSEN i de nordiske forhandlinger om et forsvarsforbund bare for å kamuflere sitt sanne mål — en militæravtale med Amerika?

IDAG SYNES SVARET på dette spørsmål å være: Arbeiderpartiregjeringen ville ikke og kunne ikke gå med i et nordisk forsvarsforbund, da dette forutsatte en norsk opprustning i takt med den svenske, og så selvstendig er ikke Norge at det er istand til det.

Utenriksminister Lange søkte å kamuflere denne u selvstendighet på følgende måte:

«Vi har ta sikte på å bygge opp forsvaret igjen, uten at vi formået

reduserer takten i gjenoppbyggingen av landets produksjonsliv, og uten at det går utover folkets levestandard.»

DETTE HØRTE BESNÆRENDE UT. Lange kunne ikke ha ordbåret seg bedre overfor et folk som på grunn av A-parti-regjeringens politikk, står foran økonomisk sammenbrudd.

OG FOR PÅ PAPIRET å kunne opprettholde denne levestandard og fiksjonen om «mot og selvstendighet», måtte regjeringen Gerhardsen spille slik, at den fikk fullmakt til å underskrive en pakt som har mindre tilslutning i folket enn hva de offisielle uttalelser gir tilkjenne. I realiteten innebærer underskriften av A-pakten — at Norge ikke står fritt lenger. Den siste rest av vår «motige og selvstendige stilling» tok Lange med seg på sin siste luftreise, da han stilte mr. Acheson «hårde spørsmål» og fikk «hårde svar».

DET NORSKE SJØLSKRYT og den innbilde storhet, synes imidlertid ikke å ha fulgt med i handelen. Disse to nasjonale egenskaper er det eneste vi har fått beholde.

En leter i dag forgjeves etter den norske politiker som tør hevde en norsk selvstendighet — en norsk linje. Alle uten unntakelse har de i tale og skrift, tilkjennegitt at de er mere amerikanere, engelskmenn eller russere enn nordmenn. Ingen av dem tenker, taler eller handler norsk.

Her i Norden er det bare et folk som fremdeles står med begge bena på egen jord, og det er det svenske folk og deres ledende menn. De har ennå ikke opphørt med å være svensker. De eier tradisjon og en bevisst nordisk innstilling.

NAR DET GJELDER MOT, har erfaring vist, at motet først kommer tilsyne i farens stund. Det er langt fra noe bevis på mot å knytte nevne i bukselommene og så spytte langt og bruke store ord, slik som husmannens skikk har vært. Heller ikke er det noe særlig tegn på mot å rømme i farens stund.

Da makthaverne i 1940 hadde lekt lenge nok med ilden, tok det fyr i det korthus de ved andres hjelp hadde bygget. Og så rømte de!

I DAG ER DET MENN FRA DET SAMME PARTI som leker med ilden. Framtiden vil vise hvilket mot disse herrer er i besittelse av. Foreløpig spiller de husmannens rolle — er storaktige i sjølskryt og selvforherligelse. Og deres innbilskhet blir godt understøttet av beilagjengen i den amerikanske og engelske presse. De logrer med halen og lar seg klappe av de store gutta: Det er en snild liten bikkje det, som vet hva den vil!

Og så skal bikkja selv bestemme tidspunktet for når den føler seg truet.

I ALL BESKJEDENHET SLAR VI FAST, at regjeringen Gerhardsen bærer ansvaret for at den kalde krig har konsentrert seg om Norden. Og de samme herrer bærer ansvaret for den videre utvikling. De har tatt ansvaret uten å spørre folket tilråds.

Kvilling.

(Forts. neste nr.)

O.r.sakfører Gustav Høgtun —

Forts. fra side 2.

bart etter straffelovens § 86.

Forat en person skal kunne straffes etter den nevnte paragraf må vedkommende under en krig som Norge tar del i, yte fienden bistand. Spørsmålet er altså:

1. Var Norge i krig med Tyskland?
2. Har vedkommende ytt Tyskland bistand?

Dessuten kreves forsett, dvs. vedkommende må ha vært klar over de forhold som betinger straffbarheten.

Om punkt 1:

Andenæs anfører: «— at Kongen og Regjeringen fortsatte striden utenfor landets grenser. Dette var ting som enhver voksen og normalt orientert person hadde kjennskap til, og den som visste dette, han visste det han trengte.»

Dette kan synes ubestridelig riktig når man erindrer at Kongen og Regjeringen vendte tilbake ved frigjøringen sammen med norske militærstyrker som i fellesskap med de allierte hadde seiret over Tyskland og i det hele tatt når man erindrer Norges krigsinnsats. Imidlertid strakte krigen seg over mer enn 4 år, og det var perioder hvor stillingen ikke var så klar. Det jeg gjerne vil ha brakt på det rene er følgende:

a) Er det riktig at et medlem av den norske regjering i London uttalte i en krigskastingstale sommeren 1940 at krigen var slutt for Norges vedkommende?

b) Er det riktig at frivillige som henvendte seg til legasjonen i Stockholm etter kapitulasjonen i 1940 ble sendt tilbake med den beskjed at man ikke hadde bruk for dem?

c) I tilfelle spørsmål a og b besvares bekræftende, kan man da bebreide en person at han i henhold hertil trodde at på dette tidspunkt var Norge ikke i krig med Tyskland?

d) Når ble det sluttet militæravtale med Storbritannia og når gikk man i gang med organisering av vepnede norske styrker der?

e) Når ble det sluttet militæravtale med Sovjet-Unionen?

Om punkt 2:

Andenæs anfører: «At NS som parti støttet fienden er klart nok. — — — Og da ethvert medlemskap var en støtte til partiets virksomhet i det hele, er det logisk ubestridelig at medlemskapet indirekte var en støtte for fienden.»

Også her må man ha for øyet at forholdene undergikk forandringer etter hvert som krigen varte. Høsten 1940 var ikke situasjonen nettopp den at Tyskland trengte NS-støtte. Derimot led Terbovens parole at størst mulig frihet for Norge går gjennom NS. Det var således på det rene at NS hadde tyskernes støtte. Men man kan ikke godt mistenke en flue for å yte noen støtte til en elefant, selv om begge to har snabel.

Siden ble det stilt krav om at partiet måtte støtte opp om den tyske krigføringen. Spørsmålet er imidlertid hva dette innebar for det enkelte partimedlem. Man har hevdet at forutsetningen for at Quisling og i det hele partiets utøvende organer kunne opptre som de gjorde, var at det sto et antall medlemmer bak dem. Altså var hvert enkelt medlem ansvarlig for partiets opptreden.

Mot dette innvendes at det var likegyldig om partiet hadde f. eks. 50 001

eller 50 000 medlemmer. Hvis man bedømmer hvert enkelt passivt medlems forhold isolert, må det erkjennes at det intet ansvar har utover ansvaret for sine handlinger. Har det f. eks. ytet bidrag til Frontkjemperkontoret, er saken klar. Men det var slett ikke klart høsten 1940 at man ved å melde seg inn i NS støttet Tyskland. Hva partiets ledelse senere foretok, kan man ikke trekkes til ansvar for. Ledelsen kan gjøres ansvarlig for de meniges handlinger, men ikke omvendt.

Den individuelle straffeforfølgning er et grunnprinsipp i moderne rett, mens kollektivansvaret hører hjemme i middelalderen.

Tyskerne etterlot —

Forts. fra 1. side.

mes etter sigende av landets katastrofale mangel på krigsmateriell!

Eller som oberst Hauge usminnet sier det fra sitt standkvarter i Mosjøen:

«Skal vi overhode kunne skaffe oss et noenlunde brukbart forsvar, er det uomgjengelig nødvendig å rå bot på den nær sagt katastrofale mangel på materiell av forskjellig art som idag er til stede, og som er en av årsakene til at vi ikke kan utnytte vår vernepliktsstyrke.» (Uth. her.)

«Vi er faktisk i den situasjon at vi neppe kan gjenoppbygge vårt forsvar, hvis vi ikke velger vest.» (Uth. her.)

TENK MATERIALMANGEL! I Norge hvor det i fem år ble bygget befestninger og lagret alle tiders materiell og forråd!

Alle vet hvem som for evig blir stående som ansvarlige for ødeleggelsen av disse umåtelige okkupasjonsaktiva. Det er det største molbotiltak i rikets historie. Det ryddet bort vår siste sjanse til å eksistere som selvstendig stat. Ikke en av dem som etter «frigjøringen» tok patent på nasjonal holdning, løftet sin hånd mot dette virkelig forrederske og imbesile pygmeverk. Hvilken militær sjef satte sitt liv og sin stilling og sin britiske uniform inn mot det?

VED TYSKLANDS KAPITULASJON så Norge ut som et militært pinnsvin — med stort og smått hypermoderne skyts strittende ut av granitten til alle kanter. Her var uhorvelige mengder ammunisjon, instrumenter, håndvåpen, utstyr, klær, ulltepper, støvler etc. for flere års krigføring — ikke for buskmenn, franktirører og sabotører — men for en krigsarme på en halv million mann, ennsi for vår fantombri-gadeoppsetting. Hvis eneste synlige avlegger befinner seg i Tyskland under britisk forband for å passe på tyskerne! Mot hvem?

IFØLGE DEN FOR DAGENS «norske» forhold usedvanlig fritalende oberst Hauge er det altså nå katastrofal mangel på disse okkupasjonsaktiva, på krigsmateriell. Hvem er det som har tvunget Norge ut av en selvstendig, vepnet og korrekt nøytral

GARDSGUTT

Ungdom som er noe vant med jordbruksarbeide, får plass straks eller senere. Søknad med lønnskrav, opplysninger om tidligere arbeide og mulige vitnemål, sendes

Anders Skogstad, Spondal pr. Trondheim.

«Det frie ord —»

Boken inneholder 8 num-
mer av bladet «Skolenytt»,
redigert av N. Vikdal.

Et angrep på «rettsoppgjøret»

120 sider.

Kr. 4,— fritt tilsendt.

Bestillinger mottas av

«8. mai» Box 41, Kr.sund N.

BØKER

De kan bestille i «8. Mai»:

Bjørn Vardås: De utstøtte.

Pris kr. 8.00.

Major Langeland: Demmer ikke.

Pris kr. 15.00.

P. Harsen: Utrolig men sant, 2. oppl.

Pris kr. 10.00.

Tillegg til 1. opplag, pris kr. 3.00.

Justus Lex: Var Norge faktisk og

rettslig i krig etter 10. juni 1940?

Pris kr. 4.50.

Rektor Lørdup: Læreraksjonens sanne

bakgrunn. — Pris kr. 4.00.

Toralv Fanebust: Fanebustsaken som

ikke tålte dagens lys.

2. opplag utk. a kr. 2.00.

Toralv Fanebust: Cocktail.

Pris kr. 5.00.

Nils Vikdal: Det frie ord i en fri presse

Pris kr. 4.00.

«8. MAI»

Box 41 — Kr.sund N.

BAKERSVEND

får plass snarest. Henvendelse

Boks 67, Sykkylven.

adr. Sykkylven.

En skrivemaskin

ønskes kjøpt straks.

«8. MAI»

Vi ansetter

AVISGUTTER i alle byer.

Gode vilkår. — Skriv til

«8. MAI»

Kristiansund N.

Vi vil friske opp en liten beretning som vi har hentet fra Dagbladet (4. okt. 1947).

Randolph Churchill, den store Winstons sønn, har i et av sine mangfoldige foredrag sagt, at henrettelsene av de ledende krigsforbrytere i Nürnberg var «koldblodig mord».

«De ble ikke hengt for å ha startet krigen, men for å ha tapt den», uttaler den unge Churchill i følge «Times».

pinnsvinstilling? Den eneste som våget å forklare Alexander L. Kiellands og Hans E. Kincks landsmenn dette «mysterium» var en gammel viking, den absolutt siste: Johan Scharffenberg. Alexander Lange.

BEKJENTSKAP.

Pensjonist, ærlig og snill, søker bekjenskap med kjekk, grei dame, gjerne enke eller uforsk. skilt med eget hjem.

Bill mrk. «Godt humør» i eksp.

FOR GARDSFOLK

er plass på en middeis stor gård sentralt sted i Sogn. Fruen må kunne melke.

Bill mrk. «Hygge 333».

EI GJENTE

får plass fra 1. mai hos
Einar Slapgard,
Vuku, Verdal.

PRODUSENTER!

Lager De noe — stort eller smått — jeg har salgsapparat — kan selge for Dem. Interessert i alt. Bill mrk. «Salg» i «8. mai» ekspedisjon.

FORPAKTING.

Gård i Sunnfjord, nye stovhus, til forpaktning.

Anledning arbeide. Verksted for dører og vinduer.

Eksp. anv.

HUSBESTYBERINNE

som kan stille fjøs. søkes for til-
tredelse snarest. Kun to voksne.
Lønn kr. 150.—, fri sykekasse
og reise. Henv.

Disponent Th. Teigen,
Hareid pr. Ålesund.

KVINNEHJELP.

Gjente får plass på fruktgard
snarast.

Jakob Tungesvik.

Skånevik. — Tlf. no. 51 c.

UNG NS-MANN, SVEITSER

ønsker å korrespondere med
kjekk, musikalsk jente.

Bill mrk. «Ensom».

PLASS LEDIG.

Grei landsgutt får plass fra
påske på middelsstor gard på
Vestlandet. ½ time fra jernb.st.
Må vera hestevan. Gjerne tidl.
NS. Send lønstilb. og opplysning-
gar.

Bill mrk. «Familiemedlem».

ARBEIDSGIVERE.

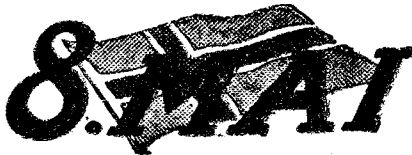
Har De bruk for en tidligere
NS-mann? Jeg har vært sjømann
i 5 år. Koffardi, — med seil og
damp. Vært med norske rednings-
skøyter. Lærer i 20 år. Samtidig
bankrevisor i 16 år. Bokholder i
handelslag. Ekspeditør i fiskerifor-
retning etc. 52 år gammel.
Eksp. anviser.

HUS SØKES

Et u. barnl. ektep. (tidl. r.k.
søsterfrontkj.) som nå må be-
hver på sin kant av landet, sø-
ker snarest en løsning på dette
vanskelige husproblem. Kan noen
hjelpe oss med l. leil. ell. vær.,
event. hybel bare for hustruen,
er også til hjelp. Mannen i f. st.
og hjemst. Oslo.

Bill mrk. «Oslo—Åker».

ABONNER

AVERTER

Fra vår utenlandspost --

I Danmark som i Norge

Den kjente danske forfatter Harald Bergstedt, som ble arrestert i mai-dagene 1945, og nå er kommet ut igjen, har skrevet en bok om livet bak piggetråden i det «frie og demokratiske» Danmark.

Boken heter «Sange fra Giteret». Det er fryktelige ting Bergstedt forteller om den danske hjemmefronts behandling av egne landsmenn.

Vi gjengir følgende:

Det forekom mange selvmord blant de internerte. Folk for hvem verden er blitt så verdiløs — både åndelig og legemlig, så de ville bort fra det hele. Fængselspsykosens siste stadium.

Hvor mange vet jeg ikke. Det var den fjortende, så en sykepleierske en dag i forbifarten til en av vaktene, da en av de ulykkelige hadde hatt hell med seg og kvittet seg med livet. Men om det var den fjortende i denne måneden — eller i hele tidsrommet, det får vi aldri vite. Vestre kirkegård ligger jo like foran døren, nesten som et aneks, så det er lettvis å få «svina av veien» — — —

Om en av sine sellekamerater forteller han:

«Til slutt lyktes det ham å lure vaktene, og han hengte seg i sel-len over sengestolpen på øverste hylle — — —»

Bergstedt forteller også om grev Bent Holsteins tragiske død. En av de daglig forekommende mishandlinger skildrer Bergstedt på følgende måte:

«— Plutselig et klask og et høyt skrik, det gir gjenlyd under hallene. Hold kjæft! Nok et klask — kan du så holde kjæft?

— Svin — nok et skrik, det stiger til tredje etasje og helt inn i sidefløyene. Det er betjent Petersen, den råeste av børstene der ute, som hadde et raserianfall og slo løs med begge hender, mens fangen skrek høyere og høyere.»

Slik er det i Danmark, men dessverre, det har ikke vært stort bedre i Norge heller. Men i begge land er rett og rettferdighet atter satt i høysetet, hevder makthaverne. Og i begge land er det humanisme og demokrati, som er de bærende prinsipper, sier de samme makthavere. At de ikke skammer seg!

I frihetens og humanismens navn.

I et av de siste nr. av danske «Familie Journal» finner vi en reiseskildring av Hakon Mielich. Han forteller om forholdene på Ny Guenia. Han skriver følgende:

«Mest kjent av hollandske institusjoner er vel konsentrasjonsleiren på Diggoel-Floden, fire dagers båtreise opp den krokodillebefengte elv, hvor Holland har gjemt og sine utilfredse innfødte fra øyene i Ostindia.

Jungelen står vakt.

Krokodiller, giftige kryp, uframkommelig jungel, malaria, gul feber og omstreikende hodejegere, sørger for at ingen får lyst til å rømme. Og skulle det skje at en av de 5000 fanger i Diggoel blir så vanvittig, at han allikevel gjør et forsøk på å stikke av, så vil man aldri mere høre noe fra ham.

Frankrikes Djeveløy er en barne have, sammenliknet med Holands leir for utilfredse innfødte på Ny Guenia. — — —

Var ikke dette noe for Nürnberg? Enn om verdens overdomstol begynte å dømme demokratiens krigsforbrytere!

U.S.A. forberedte krigen i 1937.

I en sirkulær artikkel i «Svenska Dagbladet» som er sendt ut fra et amerikansk nyhetsbyrå, blir U.S.A.s nye forsvarsminister Louis A. Johnson, lovprist som den mann der skapte de industrielle forutsetninger for den gigantiske utvidelse av den amerikanske arme under den andre verdenskrig.

Det heter i artikkelen:

«President Roosevelt ga bevis for sin forutseenhet, da han i 1933 tok Johnsons krefter i bruk — til å begynne med i West Virginia, men fra 1936 i Washington, der Johnson følgende år ble stedfortredende krigsminister. Det var på denne post at Johnson kom til å gjøre sin store innsats. Hans oppgave ble å organisere alt i forbindelse med armeen. Krigen var nok ikke brutt ut, men Johnson var en av dem som så at den ville komme, og han innstilte seg på å gjøre hæren og industrien rede for en krig.»

Her bekreftes fra aller høyeste og autorativt hold, at USA forberedte seg på krig så tidlig som i 1937, men en tar nok ikke feil om en antar at det var med Roosevelt øyne — Johnson så hva som ville komme.

Europa — dødssone?

Hvilken dag som helst kan Sovjet sette inn 50 divisjoner mot Vesteuropa, som til sitt forsvar har bare i høyden 15—20 divisjoner. På meget kort tid kan den røde arme sette inn ytterligere 50 divisjoner, uten at den planlagte vestunionen, endog etter en lengere nådetid, har utnyttet sine militære resurser i vesentlig grad.

Slik skriver labouravisen «New Statesman and Nation» (12. mars 1949) om det aktuelle militære styrkeforhold mellom øst og vest i Europa.

På grunn av dette styrkeforhold har «Vestunionen» følgende to alternativer å velge mellom når den kalde krig går over til åpen krig, skriver bladet og fortsetter:

«Man kan først og fremst sette sin lit til den angloamerikanske overlegenhet når det gjelder langdistanse bombing og til utnyttingen av atomvåpnet, men det er dog ikke et avskrekkende middel mot en russisk aggresjon selv om det slår feil som et middel for å sterilisere et ingennmannsland fra Sveits til Nordsjøen. Så kan det i allfall sinke den røde armés marsj mot vest, og dermed gi Vestunionens styrker tid til å trekke seg tilbake til bakom Kanalen og Pyreneene. Storbritannia, Spania og Nord-Afrika vil bli de baser hvorfra en amerikansk motoffensiv kan starte.

Det andre alternativ er å opp-

SAMFUNNSKUNNSKAP

Hva svenskene kan lære oss

Göteborg-professoren Ingemar Düring, som har vært viseformann i den store svenske skolekommisjon av 1946, har på et møte i Oslo fortalt om framtidens skole i sitt fedreland. Fra ønskedrømmer er Sverige nå kommet så langt at disse kan bli til virkelighet. Oppgaven er å fostre rett-tenkende mennesker med solide kunnskaper og større ansvar overfor samfunnet. Det er en av våre store nyheter, betydningfull i sin rekkevidde, sier han, at vi innfører medborgerkunnskap og samfunnskunnskap fra første klasse og helt opp til studenteksamen.

Her er et kardinalpunkt, og som framhevet tidligere i 8. Mai må også vi her i det selv gode Norge snart begynne å tenke på en praktisk og effektiv undervisning i borgerplikter og borgerrettigheter. — Hvor meget vet egentlig en artianer om grunnloven, straffeloven, pliktene mot vårt eget samfunn og verden for øvrig, om statsstyre, fagorganisasjon og individets rettigheter?

Her må vi begynne med lærerne, og så kommer turen til elevene. Imens må det gå an å utgi en kortfattet statsborgerbok, som enhver stemmeberettiget kvinne og mann plikter å lese.

Dette er positive oppgaver. Skal folket styre, må det også lære å styre. Ellers blir «demokratiet» bare et skalkeskjul med appell til den mindre vitende masse hvert annet eller fjerde år.

ruste Vesttyskland, og at de amerikanske styrker i Europa settes opp til minst 25 divisjoner, men da må Amerika ytterligere sende minst en million mann til Europa uten å provosere Sovjet til en preventivaksjon».

Etter dette får en forståelsen av at bladet mener at det første alternativ er den letteste løsningen.

Altså, mellom-Europa skal ofres for å redde Vest-Europa! En dødssone gjennom Europas mest tettbefolkede områder, skal bli det middel hvormed den vesterlandske kultur kan reddes. Hvilken sublim tanke!

Heldigvis er ikke alle enige i Apaktstrategenes dødssonestrategi. Det finnes også en annen, og merkelig nok amerikansk europapolitikk, den som kommer til uttrykk gjennom Walter Lippmans plan om å skape en nøytral europeisk sone fra Skandinavia over Tyskland til Middelhavet. Tanken har fått en ikke ringe tilslutning i Tyskland. En slik europeisk fredssone kunne på en avgjørende måte føre til en europeisk gjenoppbygging og kanskje gi et avgjørende germansk bidrag til den konsoliderende europeiske nyordning, som før eller senere må komme hvis Europa skal kunne unngå dagens to alternativ: En fullstendig innlemmelse i de russiske og amerikanske interesseområder eller at forvandles til en atombombet dødssone under et vepnet oppgjør mellom øst og vest.

Ukens

Perspektiv

Friheten

til å tenke, tale og skrive må erobres om og om igjen. Sannheten i disse ord har vi i disse dager atter fått et slående bevis på.

Dagbladet som selv ynder å framstille seg som frihetens og demokratiets presse, bedre enn noen annen, falt plutselig ut av rollen, og avslører seg som politistatens mest formørkede forkjemper. Nå er Norge tross alt ingen politistat. Men stillingen er ikke bedre befestet for demokratiet enn at straks Dagbladet røber sin sanne natur, spretter embedsmennene opp og er ferdig til å gripe inn mot det frie ord. Tendensen er der og det er bare så vidt at naturen ikke går over opptuktelsen. Vi som heldigvis ikke hører med til fellesprogrammets presse, ser det som vår oppgave å hevde full åndsfrihet. Denne gang var det kjempen Erling Bjørnson som skrev mot uretten og tidsløgnen.

Dagbladet raste over at Bjørnson fikk skrive i pressen i det fri Norge. Det var da rent forferdelig.

Det er med dyp skuffelse en må konstatere at Dagbladet med dette har satt seg selv i klasse med de autoritære mørkemenn.

Hva er det man er redd?

Det kan være bare en ting: S a n n h e t e n. Og intet er i dag så farlig for rettssvikene og deres forlorne dogmatikk, som nettopp sannheten. Dagbladet som forsvarer uretten og tidsløgnen, ser i dag åndsfriheten som et onde. Mot ånd og sannhet kan løgn og urett ikke bestå i et fritt land.

Tilfellet Dagbladet viser med all sørgelighet hvor lett en demokratisk presse vrenses om til sin egen karikatur.

Det er ikke nok bare å tale og skrive om friheten hver 17. mai og fornekte den resten av året.

Vil Dagbladet være med å vinne og bevare friheten, må det først overvinne seg selv og sitt eget kjød.

Schjevola

Husk

at ved en annonse i «8. MAI» rekker De ut over hele landet.

Averter derfor når De har noe å selge, når De søker arbeide eller når De selv ønsker arbeidere eller funksjonærer.

Gjennom «8. MAI» rekker De et stort og allsidig publikum.

Annonseprisen er 1,50 kroner pr. korpuslinje.

Kontingenten er 3 kroner pr. kvartal.

Trykt i Nordnorspostens Trykkeri.